

Zsidók tükre

írta

Lichtenstein Izsák rabbi

www.izrael-immanuel.net

Az írást az Országos Széchényi Könyvtár írásbeli engedélyével adjuk közre.
A 15. oldalt a gyengébb minőségű fénykép miatt tesszük közzé begépelte
formában.

ZSIDÓK TÜKRE

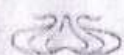
IRTA:

LICHTENSTEIN J. RABBI

6

BUDAPEST

GYÖNGYTYUK-UTCA 3. SZ.

KIADJA:

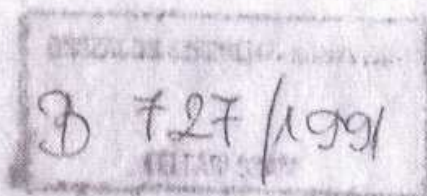
עדות לישראל

FEINSILBER RÓBERT.

BUDAPEST

IV. KER., DEÁK-TÉR 4. SZÁM.

633.253

PÉCSI IRODALMI ÉS KÖNYVNYOMDAI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
1908

Előszó.

Szomorú, szégyenletes emlékü „Zsidók tükre“, melylyel egy elvetemült, jellemtelen személy, az ádáz zsidóüldözések idején, a gonosz rágalom mérgezett törét önnépének, korábbi hitsorsosainak keblébe dőfte, de azután szerzőjével együtt méltó ítélettel sujtatott!

„Ne emlékezzetek meg az előbbiekről és a régiekre ne gondoljatok; íme, én új dolgot cselekszem.“ Az isteni erőnek és bölcsességnek kristály-zsidótükrét.

Szemeitek elé akarom tární azt, mely a lelket üdíti, a szívet megörvendezteti és a balgát oktatja — mely egyuttal keresztyének tükre legyen, tükör mindenki számára, kiben meleg szív dobog s nemes lélek lakik. Ezen zsidók tükrében bemutatni kívánom isteni fényben, igazi glóriájában az „emberfiát“, őt, aki mélységből mindnyájunkat felemel, a porból kiragad, a hazugság, irigység, kajánság és istentelenség fertőjéből megtisztít, aki minden tisztátalan gondolatot száműz és kárhoztat és az Isten országát e földön megalapítja.

* * *

Krisztus!

Nem titok előttem, hogy néhányan korábbi barátaim közül, ellenfeleimmel szemben nagylelkűen védekezni akarnak, mondván:

„Bizony, Lichtenstein rabbinak, sajnós, a Krisztuskultusz rögeszméjévé vált.“ Igazuk van, bár nem sajnós. Sok keresés és kutatás, valamint az idők jelének szigorú megfigyelése után, támaszkodva az ő és új szövetségi Szentírás ismeretére, mélyen gyökerező eszményemmé, dönthetetlen meggyőződésemmé vált, hogy Krisztus Izraelnek megjövendőlt Messiása, a világnak üdvözítője s hogy az ő személyében Izraelnek megbékélése és igaz megdicsőülése beteljesült.

Ezt óhajtom itt, lehetőleg röviden, egyszerűen, magyarul tárgyalni, hogy hitsorsosaim közül minden elfogulatlan és nem részrehajló egyén, s mindazok kik az igazságra törekeshetnek, megérthessék és felfoghassák.

„Gyakorta nyomorgattak engemet ifjúságomtól fogva, mondja Izrael“ (129. Zsolt.) Nem szorul hosszas magyarázatra, hogy a zsoltár eme rövid szavai híven tükrözik vissza ama keserű tapasztalatokat és szomorú benyomásokat, melyek nekünk, kik az idős nemzedékhez tartozunk, ifjúságunk óta a minket környező keresztyének között osztályrészünkké lettek. A keresztyén gyermekek részéről gúnyban, megcsúfoltatásban részesültünk. Még emlékszem a felénk röpülő kövekre, ha az iskolát elhagytuk, vagy midőn fürdés közben tehetetlenül néznünk kellett, szegényes ruháinkat miként vetik a vízbe. Sírva láttam, hogy egy úgynevezett „gentry“ atyámat csak azért, mert egy szűk ösvényen nem elég gyorsan tért ki, földhöz vágta. De mire való a hosszadalmasság, mikor e szomorú dolgok köztudomásuak; adja Isten, hogy a zsidó megcsúfolása és a zsidóüldözés valóban és teljesen a múlté legyen.

Mivel azonban az ifjúkori benyomások mélyen gyökereznek s érettebb koromban sem volt igen okom, hogy az engem környező keresztyének viselkedésével s bánásmódjával kibéküljek — nem lehet csodálni, ha

arra a nézetre jutottam, hogy Krisztus az, aki a keresztyénekben ellenünk zsidók ellen dühöng, s rettegve láttam benne a zsidók veszedelmét meg átkát, s őt tekintettem a mi szenvedéseink és üldöztetéseink tulajdonképeni okozójául. Így nőttem fel, így vénültem meg. Az igazi és névleges keresztyének közt különbséget nem ismertem.

A keresztyénséget saját forrásából nem ismertem.

Elég sajátságos, hogy csak a *tiszaeszlári rémtörténet* alkalmából férkőztem az újszövetség közelébe. Ismeretes dolog, hogy a tiszaeszlári bünper minden zsidógyűlölőt kicsalt rejtekéből, s mint a régi időkben, ismét felhangzott a kiáltás: „Üsd a zsidót!” Nagy volt a dühöngés; a kolompósok közt olyanok is voltak, kik piszkos üzelmök köpenyével Krisztust és annak tanítását használták fel.

Ezen üzelmekkel azonban egyebek közt kiváló keresztyének is szembeszállottak, s több lángoló iratban óvó és kárhoztató szót emeltek az antiszemita utálatos és hazug áskálódásai ellen. Ezen zsidóvédő iratokban gyakran bukkantam helyekre, melyekben Krisztus emberboldogítónak, békefejedelemnek, Megváltónak, evangéliuma pedig minden nemzet javára a szeretet és élet szavának magasztaltatik. Bámultam; szemeimben és érzékeimben sem bízva, egy újszövetségi Szentírást, melyet mintegy 40 év előtt valamely zsidótanító kezéből méltatlankodva kikaptam, a sutból előkerestem, lapozgatni és olvasni kezdtem.

Mit mondjak a szerzett benyomásról? Még csak felét sem mondották nekem az előlem eddig elzárt könyv nagyságáról, hatalmáról és fenségéről. Minden oly újnak tűnt előttem, s mégis úgy tetszett, mintha valamely kedves régi ismerősöm, mindennapi poros ruháját levetve, díszöltönyében jelent volna meg előttem

„mint egy megékesített vőlegény és mint egy menyasszony feldisztve az ékszereivel.“

„Óh mily szépek a hegyeken az evangeliumot hirdetőnek lábai, aki békességgel hirdet, örömet mond a jóról, szabadulást prédikál, ki azt mondja a Sionnak: Uralkodik a te Istened! (Ezs. 52 7.)

Ez sugárzott felém az újszövetségből. Most tudtam meg, hogy valamint hajdan az Egyiptomból való kivonuláskor Isten a mi őseinknek éjjel tüzes oszlop képében előttök járt: épúgy Krisztus is, a mi évezredes szenvedéseink éjjelén át, tudtunkon kívül elénk került, hogy megváltásunk útját egyengesse.

„Töltsétek, töltsétek, egyengessétek az utat, szedjétek fel az akadályokat az én népem útjáról.“ Mert ezt mondja a magasságbeli és dicsőséges, ki az örökkévalóságban lakik, s akinek Szent a neve: Én a magasságban és szent helyen lakom; de a töredelmes és alázatos szívünél is, hogy megelevenítsem az alázatosak lelkeit és megéleszszem a töredelmesek sziveit. Mert nem mindörökké perlek, s nem mindörökké haragszom, hanem az én orcám előtt a lelkek megindulnak és én lelkeket teremtek.“ (Ezs. 57, 14—16.)

* * *

Drága hitfeleim! Általában véve az a feltevés uralkodik, hogy azok a zsidók, akik Krisztusnak hódolnak s őt valják, ezt csak világi okokból, önzésből, tehát színleg cselekszik. Korábban magam is így vélekedtem; de mióta meggyőződtem, hogy kicsoda az a Krisztus, s mily összeköttetés van közte s a törvény és próféták valamint az Izraelnek adott egész isteni kinyilatkoztatás közt, minden korábbi előítéletem eltűnt. Mikor az eredeti forrásból megértettem, hogyan teljesednek be a törvények és próféták az ő személyében, s hogy ő

mindezeknek célja és koronája, szemeimről lehullt a hályog s előttem sugárzott a „király az ő szépségével.“ Legyen bár mégannyi zsidó, ki haszonlesésből lesz keresztvénné, de viszont vannak mások, kik vallásos, benső meggyőződésből lesznek azokká. Vannak s voltak minden időben zsidók, kik komolyan s az üdv után vágyódva olvasták Krisztus evangéliumát, akik felé az evangéliumból Krisztus fénykoronával sugárzik elő, kik testtel-lélekkel neki odaadják magukat s áldozatkész hittel hozzá ragaszkodtak.

Én hiszek! S ti mindnyájan, kik a növekvő közönyt és vallástalanságot a családban és a templomban, az anyagiságot, az istenfélő erkölcsöknek elenyészését népünk nagy részénél, főleg pedig a serdülő ifjúságnál mélyen fájlaljátok, Jeremiással szomorkodva kiáltjátok: „Nincsen-e balzsamolaj Gieládban, nincsen-e ott orvos? Miért nem gyógyított meg az én népem leánya?“

Valjon ti magatok és gyermekeitek érdekében miért nem hallgattok Krisztus kérő szavára: „Jőjjetek én hozzám mindnyájan, kik elfáradtatok és megterhelve vagytok s én megnyugosztalak titeket. Vegyétek fel az én igámat reátok s tanuljatok tőlem, mert én szelid és alázatos szívű vagyok; s nálam találtok nyugalmat lelkeiteknek; mert az én igám gyönyörűsége, s az én terhem könnyű.“ (Mát. 11^{28—30.}) Mondom néktek, aki Őt egyszer felismerte, s aki benne újjászületve üdvöz és békéhez jutott, az tényleg Isten gyermekévé lesz — amire Mózes és a próféták törekedtek. S a zsidók, kik a tövissel koronázott zsidó királynak hódolnak, Izrael Istenének igazi bizonyágtevői lesznek és ezek voltak mindenha a világ világossága és sava.

Panaszolja: miként a tapasztalás mutatja, a Krisztushoz tért zsidók utódai népöktől már nagyrészt elidegenednek, fajuk számára elvesznek, mert elfeledik a sziklát, melyből vágattak s a forrást, melyből fakadtak; ősatyjokra Ábrahámra s ősanjokra Sárára többé nem tekintenek. Azonban ennek, valamint a körülmények épp úgy magatok is okai vagytok. Nemde Krisztus Izraelben és Izraelért jelent meg, s mint ő maga, úgy apostolai s első tanítványai is mindnyájan zsidók voltak — mégis közületek a legtöbben mire becsülitek Krisztust és evangéliumát? Mily szemmel nézitek népetek azon tagjait, kik az ószövetség mellett az újszövetségben is hisznek? Felemlítsem itt azt a csunya kifejezést, melylyel a Krisztusnak hódoló zsidókat maig is megbélyegzitek? Míg Izrael ily mereven elzárkózik s nem akarja tűrni, hogy Izrael fiai Jézust is vallják, addig a zsidók és zsidókeresztyének közt az idegenkedés meg nem szűnik.

Zsidókeresztyének! E fogalomhoz hozzá kell szoknotok. Vannak zsidók, s számuk egyre szaporodik, kik egyszersmind keresztyének; vannak, kik dacára hogy zsidók, sőt éppen azért mert zsidók, Krisztusban hisznek, mivel Jézusban a zsidók Messiását találták meg. Legyenek bár kevesen avagy sokan, de abban megegyeznek, hogy minden igazi keresztyén néppel együtt várják, remélik s imádkoznak, hogy végre Izrael köszöntse az ő Messiását, s kiáltson a világ Üdvözítője fel: „Áldott, aki jön az Úr nevében.“

Zsidók tükre.

Krisztus a tükör, vagy az erő, mely Jézusból árad.

„És készítsenek nekem szent
hajlékot, hogy közöttök lakozzam.“
(Móz. II. 25. 8.)

Valaki azt kérdezte egy tiszteletre méltó tudós rabbitól „Valóban a fenséges istenség lehetett-e az, aki — mint az ige mondja — abban a keskeny és egyszerű frigysátorban megjelent és ott lakozott? A nagy, a legfőbb, a mindenható Isten, kit ég és föld befogadni képtelen, a szűk frigysátorban, a két kerubim felett, ugyan hogy trónolhatott volna?“ A tiszteletre méltó rabbi pedig így felelt: „Végy bármily kicsiny tükröt s nézz bele, meglátod benne egész alakodat, bár tetemesen nagyobb vagy is a tükörnél. Ugyanígy áll a dolog Istennek a frigysátorban való megjelenésével is.“

Ily kristálytükör, a nagyság, hatalom, dicsőség, diadal, fény és isteni felségnek tükre Jézus Krisztus. „Lásd ezt megtaláltam, (azt mondja a prédikátor) mikor gyakorta nagy szorgalmassággal kerestem az okoskodást.“ Ő a szentély, ő a frigysátor, melyben az isteni felség székel. „És elhagyá a silói hajlékot és sátorát az emberben ütötte fel.“ (78 Zsolt. 60.) Ő a frigyszekrény kerubja, az isteni felség viselője, kinek minden lény és erő szolgál. „Vitetett a kerubokon s repült a szelek

szárnyán.“ (18 zsolt. 11.) Ő az édenkert előtt tanyázó kerub, hogy az életfájához vezető utat megőrizze, hogy ez az elbukott emberi nemnek fentartható s egykor ismét megközelíthető legyen. „Ime elküldöm angyalomat, s megtisztítja az utat előttem, s mindjárt eljő az ő templomába az Úr, akit ti kerestek és a szövetségnek követe, akit kívántok. (Malak. 3, 1.) Jézus Krisztus azonban nem csupán az utat egyengette el s az élet s üdv útját mutatta meg szent életével s a hitben való világos példaadásával — nem csak az Úr kapuját, melyen az igazak beléphetnek, nyitotta meg újra, hanem ő maga a kapú, az elegyengetett út, az aranyhíd, Jákob lajtorjája, mely bennünket égbe vezet s melyen fölül az Isten áll és szól: Én vagyok az Örökkévaló, Ábrahámnak, a te atyádnak Istene. Jézus mondá: „Én vagyok az út, az igazság és az élet; senki nem mehet az atyához, hanem én általam. (János 14. 6.) „És lészen ott ösvény és út és szentség útjának neveztetik; tisztátalan nem megyen azon által és azoknak utjokat járnak, hogy a járatlan is el ne tévedjen azon.“ (Ezs. 35. 8.)

Krisztus az Úrnak dúsan megrakott asztala, melynél az embert magasabb gondolatok hevítik, felfelé tekint s az Istent dicsőíti. Itt nincs dorbézolás, pazarlás, tékozlás, szilaj dáridó; az Úr közelsége mindennemű mértékletlenségtől s fennhéjázástól megóv. S ha az Úr kenyerét eszszük, az önvizsgálódásban s a megszentelt áldozatban sem lesz hiány. Itt hivatalos vendégek: a megelégedés, a jámbor szerénység, a jótékony szeretet, ami minden falatot fűszerez és megszentel. Itt a legszivesebb részvétellel gondolunk a szegényekre s mind azokra, kik szükségét szenvednek. Itt nem szégyenlik az imát, melyet az atya mond, az anya áhítattal követ s a gyermekek jámbor ártatlansággal hallgatnak. A ki így a boldogságban, a gazdagon terített asztalnál a

fennhéjázást és dévajtságot nem engedi a nyakára nőni, az a szerencsétlenségben, a nélkülözés és szükölködésben, arcának verejtékével szerzett száraz kenyeze mellett sem fog zúgolódni s kétségbe esni, mert hiszen ez is az Úr kenyeze, ekkor is az Úr asztalánál ül, ki megnyitja az ő kezeit s bétölt minden élet az ő áldásával; ki szegénynyé tesz és gazdagít, megaláz és felmagasztal; a szükölködőt felemeli a porból, a nyomorgót a föld mélységéből s a dicsőség székébe emeli őt. „Akkor eljönnek sokan napkeletről és napnyugotról, éjszokról és délről és Isten országában asztal köré telepednek s elsőek lesznek az utolsók. (Lukács 13. 29.)

Miután az Örökkévaló köoltára széttörve, romokban hever, Isten országában asztal, az Úrnak asztala ama szent oltár is, mely fából faragtatott s melyre Krisztus véresen felfeszítettet: a keresztfa. „És a foltárnak magassága három sing, hosszúsága két sing vala és az ő szögletei és hosszasága és oldalai fából valának készítve. És mondja nekem: ez az asztal, amely áll az Úr előtt! (Ezekiel 41. 22.) S mivel az ószövetség áldozati intézménye megszűnt, Krisztus az ép bárány, a teljes áldozat, a világ bűneinek megváltásáért elegendő, valódi, végtelen hatályú, örökérvényű engesztelés, minden áldozatok teljessége. „Minek okáért midőn e világra bejött volna ezt mondja: az áldozatot és az ajándékot nem akartad, testet formáltál pedig nékem. A baromnak egészen égő áldozatját, a bűnért való áldozatot nem kedvelted. Akkor mondtam: imhol vagyok én, (a könyvnek kezdetében megiratott felőlem), hogy a te akaratomat cselekedjem, Isten. Mely akarat által megszenteltettük a Jézus Krisztus testének egyszer való áldozata által. Mert egyetlenegy áldozatával tökéletesekké tette mindazokat örökre, akik megszenteltetnek. (Zsid. 10. 5—14.) Itt van a szelid báránytürelem, határta-

lan szelidség, rendületlen állhatatosság, Istenben való erős bizalom, hit, remény, szeretet. Itt van az égi tűz, mely ég, de meg nem emészt; Istennek lángja, mely világít, de meg nem vakít; az örök világosság, a hét karú lámpa, mely az Isten templomát megvilágítja. Itt uralkodik áldottan és áldást osztva, három koronával felékesítve, és pedig a tan, papság és a hatalom koronájával, a valódi és örökös főpap, aki Izráel fiainak neveit paizsán viseli, jogot és igazságot táplál szívében s köntösének alsó szegélyén aranycsengetyűket hord **פַּעַמַּי יְהוָה**, hogy csilingelése hallják, ha a szentek szentében be és kijár Isten előtt.

Igen! Az ő személyében a próféták prófétája, az igazi főpap s az örökkévaló király jelent meg a világ számára. Ő volt szent történeteink célja s minden szent simbolumaink jelentősége. Azért is benne minden oly mennyei nagyságú, oly istenileg megdicsőült, minden embereket s emberit meghaladó. S aki szájának hangját hallja, lelkének sugallatát érzi, a földről mintha fel-emeltetnék. Evangeliuma a lélekben egyre cseng-bong, angyalok szállnak, remények élednek fel, oly sejtelmek ébrednek, melyek drágábbaknak tűnnek minden kincs-nél, minden élvezetnél, szóval mindennél, ami az emberi szívet e földön lebilincselheti, amint Pál apostol mondja: „mert nekem mind életemben, mind halálomban nyereségem a Krisztus.“ (Filip. I. 21.)

Krisztus soha sem hivatkozik arra, mint Mózes és a próféták tették, hogy neki az Isten megjelent s vele beszélt, mert valamint az éltető lelket magunkban érezzük s ez magát a lüktető élet által bennünk nyilvánítja, épp úgy Krisztus az Istent érezte magában, mint élete lelkét s amit szólt és munkált, az mind Isten szelleméből szülemlett. Személye az isteni dicsőség által betöltött szent lakás, Isten fényének visszfénye, világosság

a világosságból, ellennap, második szivárvány, mely az elsőt minden színben visszaragyogtatja. „Fülöp így szólt hozzá: Uram mutasd meg nekünk az Atyát és elég nekünk. Mondá neki Jézus: Ennyi időtől fogva vagyok veletek, mégis nem ismertek-e engemet; Fülöp, aki engemet lát, látja az Atyát. Mi módon mondod azért te: mutasd meg nekünk az Atyát? Nem hiszed-e, hogy én az Atyában és az Atya én bennem vagyok? e beszédeket, melyeket én szólok néktek, nem magamtól szólok, hanem az Atya, aki én bennem marad, ő cselekszi e cselekedeteket. (János 14. 8—10.) Mózes kitüntettetett, hogy Isten szájról-szájra beszélt hozzá, ellenben Krisztusban Isten mindig jelen volt, ő Istennek megtestesült igéje vala. „Kezdetben vala amaz ige és az az ige Isten vala. És amaz ige testté lett s lakozott mi közöttünk és láttuk az ő dicsőségét, úgy mint az Atyának egyetlenegy szülöttének dicsőségét, ki teljes vala kegyelemmel és igazsággal. (János I. 1—14.)

S emez igazságon rajta volt az Isten pecsétje, azért is tört magának utat s folyton halad előre, mint valamely hatalmas folyam; mint a világtenger, hordja s átöleli a világot. Miként a nap, a legtávolibb tájakra is elhat, délnek megy s éjfélkor visszatér, mindig körben vissza a helyre, honnét kiindult. S valamint az aether és levegő minden nyíláson, minden hasadékon a legkisebb térbe is behatol s minden életnek, növekedésnek, tenyészetnek feltétele, épp úgy Krisztus kegyelme az emberek fiai közt minden nemesnek és jónak lételeme, lételeme főleg minden összetört szívnek, megalázott léleknek és Sion minden gyászolójának. Kegyelme és igazsága mint az édenből kiinduló folyam, mely e kertet öntözi, elágazik és négy főfolyóvá leszen; ezek az égnek harmata, forrása két irányú áldásnak a lélekre és testre nézve és pedig földinek s mennyeknek és

örökkévalónak, „Kegyelem néktek és békesség az Istentől, mi Atyántól és az Úr Jézus Krisztustól. Hálaadok az én Istenemnek mindenkor ti felőletek az Isten ajándékáért, amely néktek adatott a Jézus Krisztusban. Hogy mindenekben meggazdagodtatok ő benne, szólásban való bölcsességgel és minden tudománnyal. (Korint. I 3—5.)

Művelt korunkban mindaz ami nagy és nemes, az utolsó tizenkilenc század minden szellemi haladása, minden világboldogító eszme, a szeretet, a türelem, a népek és nemzetek közt a korlátok megszűnése — szóval összes művelődésünk egy és ugyanazon gyökérből ered és ez eredet akár nyilvános, akár rejtett helyen van a forrás, a világosság szabadon áll vagy véka alá van rejtve, mindez nem határoz: *Krisztus a világtörténelmet két részre osztotta*, új, világosabb korszakot kezdeményezett, „a régi elmúlt, minden újjá lett.“ Mert az Isten, aki parancsolta, hogy a setétségből világosság legyen, ugyan ő az, aki fénylett a mi szivünkben, hogy a Jézus Krisztus orcáján való Isten dicsősége ismeretének világosságát közlenénk egyebekkel is. (II. Korint 4. 6.)

S ha már a nagy nemzetek nem gondolnak mint hajdan, csak harcra és hódításra, ha hatalmas egyeduralkodók, kik korábban egymással fegyverben álltak szemben, hogy a békét fentartsák, inkább nagy áldozatokat hoznak s békeszövetséget kötnek s ha felvilágosult államférfiak egymásnak kezét nyújtva, békekongresszusra szövetkeznek és szívesen látják, ha népviszály és államok küzdelme békés úton kiegyenlíttetik s minden háborúnak és fegyverkezésnek vége vettetik; ha emberbarátok, tudósok s a nép emberei, a nemzetek testvérisüléséről, kölcsönös türelemről, elismerésről, mérsékletéről, mint a korszellem kívánalmairól beszélnek és írnak; s ha napjainkban annyian elmélkednek és dolgoznak a gyen-

gék védelme, roskadozók támogatása, a szegények s elnyomottak sorsának enyhítése, kitagadottaknak jogokkal való felruházása érdekében; ha az osztály és fajkülönbség és az ellentétek talaja mindig jobban és jobban elvonatikus az emberi jogok mindinkább érvényesülnek: vajon mindez nem Krisztusban és evangéliumában találja-e eredetét? S nincs-e mindez az ő szelleme által befolyásolva? „Mert látjátok a ti hivatalotokat atyámfiak, hogy ti nem sokan vagytok bölcsek test szerint, nem sokan hatalmasok, nem sokan nemesek; hanem akik bolondoknak állíttatnak e világon, azokat választotta Isten, hogy a bölcseket megszégyenítse és akik e világon erőtlenségnek állíttatnak, azokat választotta Isten, hogy az erősöket megszégyenítse. És akik nemtelenek e világon és semminek állíttatnak, azokat választotta Isten és azokat, amelyek nincsenek, hogy amelyek vagynak, azokat eltörölje. Hogy ne dicsekedjék ő előtt egy test is. De az Istentől vagytok ti a Jézus Krisztusban, ki lett nekünk Istentől bölcsesség, igazság, szentség és váltság. Hogy aki dicsekedik, az Úrban dicsekedjék.” (I. Kor. 1,26-31)

S a szegények menházai, az árvaházak, kórházak, népkonyhák s minden fajta jótékony intézet megszámlálhatatlan serege, a betegek, nyomorultak, elhagyatottak enyhítése és gyógyítása céljából, vajon mindezek nem ékesen szóló bizonyosságai-e a keresztyén szeretetnek, könyörületnek és irgalmasságnak? Hol keletkeztek ezek? Rómában és Görögországban ismeretlenek voltak. Tehát hol keletkeztek?! Halljad: „Ama pedig akarván magát igazítani, mondá Jézusnak: de kicsoda az én felebarátom? Jézus pedig felelvén monda: egy ember megyen vala alá Jeruzsálemből Jerikóba és találkozék tolvajokra, kik azt megfosztván és megsebesítván, elmenének, azt holtelevenen hagyván; történet szerint pedig megyen

vala alá azon az úton egy pap, ki azt látván elkerülé; hasonlatosképen egy levita is, mikor oda arra a helyre ment volna és azt látta volna, elkerülé. Egy samaritánus is pedig, mikor az az úton menne, jutta a helyre és azt látván, könyörületességre indula. És járulván hozzá, békötözé annak sebeit, olajt és bort töltvén azokba és azt felhelyeztetvén az ő barmára, vivé a vendégfogadó házhoz és annak gondját viselé. Másnapon pedig elakarván menni, két pénzt kivévén, adá a gazdának és monda neki: viselj gondot erre és valamit ezen felül reá költesz, én mikor megtérendek, megadom néked. E három közül azért ki láttatik néked, hogy felebarátja volt annak, aki a tolvajoknak kezeibe esett vala? Ama pedig monda: az aki könyörült ő rajta! Monda azért neki Jézus: eredj el és te is aképen cselekedjél. (Lukács 10^{29—37.})

S mi zsidó atyafiak! Valjon minden lépésünkkel, minden újításainkkal, melyeket végzünk, hogy tizenkilenc százados vándorlásunk terheinek súlyát lerázhassuk, nem igazoljuk-e, hogy barátunk és testvérünk Jézus áll a mi falainkon túl s előtör mint a hajnalpír, szépen mint a hold, tisztán mint a napfény! Menházaitok kövei, árvaházaitok, kórházaitok ormai, népkonyhák nyitott ajtai és terített asztalai, gazdag alapítványaitok iskolák és zsinagógák számára, valjon nem mondják-e: „Ime ez az én barátom, az én bizalmasom; Jeruzsálem leányai, ime néz az ablakokról és mutogatja magát a rostélyokról.“ S ha ősi vallásos parancsaitok figyelmen kívül hagyásakor lelkiismereteket megnyugtanni akarjátok, valjon nem gondoljátok avagy mondjátok-e: „mert nem az a zsidó, aki kívül annak mutatja magát, sem pedig nem az a körülmetélkedés, amely kívül vagyon a testen. Hanem aki belül titkon való zsidó, az igaz zsidó! és az ember szívének lélekben s

nem betüszérínt való körülméltetése, az igaz körülméltkedés, melynek dicsérete nem emberektől, hanem Istentől vagyon. (Róm. 2. 28—29.)

Valjon nem az evangéliumi tanítás sarkpontja-e ez? Ha fényes templomaitokban a végtelen és összhang nélküli imák helyett karének vagy orgonahang tör újjongva az ég felé, valljon ezt nem Krisztus iskolájától kölcsönzitek? S ha legújabbán — amint erről a zsidó sajtó értesít — Budapest székesfővárosban, művelt s jobb osztályhoz tartozó zsidó lányok és asszonyok a betegápolásra vállalkoznak s egy főnöknő vezetése alatt ápolónő-otthont alapítanak, valjon ez nem dicséretreméltó utánzása-e az ismeretes hasonló keresztyén intézeteknek? S ha fiaitok „konfirmálásánál,” a modern zsidó hithirdető — nehogy a szülék piruljanak s a gyermekek lelkiismeretében ellenkezés ne támadjon — a parancsszerű szigorú szombati nyugalomról, étkezési törvényekről s más hasonlókról majdnem mit sem hoz elő, ellenben csak a שמע ישראל „halljad Izraelt” lehető ünnepélye sen, kenetteljesen kiemeli, mintha ebben s csakis ebben állana az egész zsidóság: valjon nem ez-e a palladium az alfa és omega, a frigysátor alapja és teteje — Krisztus szentélyében? „És mikor előállott volna egy az írástudók közül, megkérde őtet mondván: melyik minden parancsolatok közt az első? Jézus pedig felelte neki: minden parancsolatok közt az első ez: halljad Izrael, az Örökkévaló a mi Istenünk, az Örökkévaló egy; szeresd azért a te Uradat Istenedet teljes szivedből, teljes lelkedből, teljes elmédből és teljes erődből. Ez az első parancsolat. És a második hasonló ehhez, szeressed a te felebarátodat, mint magadat; nincsen más, ezeknél nagyobb parancsolat. (Márk. 12. 28—31.)

Tehát az újszövetség is, teljes összhangban az ószövetséggel, az egy istenséget tanítja. Isten és em-

berszeretet a sarkpontja Krisztus evangéliumának. Mikor szíveteket az irgalom indítja, kezeteket a részvét felnyitja s kényszeríti a szeretet, a nyomort enyhíteni, fájdalmat csillapítani, könnyeket felszáritani, szükségét megszüntetni, ilyenkor kísértéteket látatlanul a fájdalmak embere, a nagy emberbarát, aki az emberiség szenvedéseinek csillapítására ezer gyötretmet vett magára s egész éltét a szeretet áldozatjára szentelte; ezért szólt az ő apostola így a filippiekhez: „Ha annak okáért valami keresztyéni intésnek helye vagyon bennetek, ha a szeretetnek valami gyönyörűsége, ha a szentléleknek valami társasága, ha valami szívből való könnyörületességek vagynak bennetek: teljesítsétek az én örömet, hogy egyenlő indulattal legyetek, egy szerelmetek legyen, egy értelemmel s egy akarattal legyetek; semmit ne cselekedjétek versengés, vagy hiábavaló dicsőség által, hanem alázatosság által, minden másnálánál jobbnak ítéljen lenni. Ne nézze kiki mind az ő hasznait, hanem minden az egyebek hasznokat is nézze. Annak okáért azon indulat legyen bennetek, mely volt a Krisztus Jézusban is.” (Filipp. 2. 1—5.)

Azt mondjátok: Hiszen erre mint zsidók is kötelezve vagyunk; bibliánk, törvényünk, prófétánk, őseink szakadatlanul csak az emberszeretetet, könnyörületességet és részvétet vésik szíveinkbe. Igaz! De Krisztus mint emberfia olyan zsidó volt, kihez hasonló módon azt, hogy mi a szeretet és mit kell isteni s emberi szeretet alatt érteni, sem előtte, sem utána senki sem határozta meg, sem meg nem valósította. Ime itt van az, ki a szeretetet nem csak tanítja, hanem szeretetben él s maga a megtestesült szeretet. Ő Izrael koronája és dicsősége; ama szent hegyeken van az ő alapja, Sionban a gyökerei; ő az Isten által vetett magnak a gyümölcse, Izrael egész szent történetének betetőzése.

Az *üdv a zsidóktól jő*, mert Jézus, az üdvözítő, zsidó volt. Első sorban értünk zsidókért küldetett. Az újszövetséget, melyről a próféták szólnak neki kellett megalapítania, Izráelnek és az egész világnak igazi üdvösségét neki kellett megszereznie. A törvények és próféták általa és benne lelik teljesedésüket. „Ne gondoljátok, hogy jöttem a törvénynek és prófétáknak eltörlésére. Nem jöttem, hogy eltöröljem, hanem inkább, hogy azt betöltssem. Mert bizony mondom nektek, hogy míg az ég és föld elmúlik: egy kis jóta, vagy egy pontocská el nem múlik a törvényben, míg nem abban mindenek bételjesíttetnek. (Máté 5. 17—18.)

Ugy legyen! Betelt vele a törvény szelleme és célja, ő világítja meg tökéletesen mi a törvény értelme és veleje; s valjon a próféták Isten országáról szóló tanának, mely országnak egykor kell, hogy minden népek tagjai legyenek s az Isten igaz imádásáról (melynek el kell érkeznie) szóló jóvendelésnek ki lenne más a pecsétje s ereje, mint Jézus? Bizony, ki más? Méltán dicsekszik Pál apostol: „Mert nem szégyenlem a Krisztus evangeliumát, mert Istennek hatalma minden hívőnek üdvösségére, *zsidónak először*, azután a görögöknek is; mert az Istennek igazsága az által jelentetik meg hitből-hitbe, miképpen meg vagy on írva: az igaz ember hitből él. (Róm. I. 16—17.)

Az igazi hit és igazi igazságosság, melyre Ábrahám hivatott volt s mely az istenáldotta Ábrahám által az egész világ osztályrészévé lett, Jézusban megvalósult, világtörténelmi ténynyé vált. Benne áldatnak meg minden népek s minden nemzetségek. Ime már megérthető ez a beszéd: „Ezeket szólá Jézus és felemelé szemeit az égre mondván: Atyám, eljött amaz óra, dicsőítsd meg a Fiadat, hogy a te Fiad is dicsőítsen téged; miképpen adtál neki hatalmat minden testen,

hogy valakiket néki adtál, adjon azoknak örök életet; ez pedig az örök élet, hogy tégedet egyedül ismerjenek lenni igaz Istennek és akit elbocsátottál a Jézus Krisztust. Én dicsőítettelek tégedet e földön, elvégeztem a dolgot, melyet reám bízál volt, hogy elvégezzem. Most annakokáért dicsőíts meg engemet Atyám te magadnál, azzal a dicsőséggel, mely dicsőségem volt te nálad, minek előtte e világ lenne. Megjelentettem a te nevedet az embereknek, akiket adtál nekem e világ közül, tieid valának és nekem adtad azokat és a te beszédedet megtartották. Most tudták meg, hogy mindenek, amelyeket nekem adtál, te tőled vagynak. Mert amely beszédeket reám bízál, nekik adtam és ők elvették és bizonyynyal megtudták, hogy én tőled jöttem és elhitték, hogy én tőled bocsájtattam. (János 17. 1—8.)

Hogy a menny rémüljön, ijedezzek és megrendüljön! Méltán büszke a zsidó nemzetének minden nagyjára és nemesére, hőseire, úttörőire, vértanúira, kikről a történelem megemlékezik; nemzetségének bölcsei, tudósai iránt sok kegyelettel viselkedik; zsidó eredetű férfiainak érdemei iránt lelkesedik még akkor is, ha ezek más nemzetek hitét vezették; de népe legnagyobbjai közül a legnagyobbnak, a legnemesebbnek és legjobbnak, kinek a világ többet köszönhet, mint bárki másnak, Jézus Krisztusnak, eddig minden elismerést megtagadott. Jézus Krisztus, aki a történelmet két részre osztotta s új korszakot teremtett, kinek megjelenése, élete és ténykedése oly varázsszal és fénynyel van övezve, mely az egész világot ma is legbensejében mozgatja; Jézus, ezen név minden nevek felett — csak Izráelben ismeretlen és be nem fogadott. Az új világ Atlaszának, a Mesternek, az igazi művelődés megteremtőjének, a valláserkölcsi tisztaság ősi eszményképének, az isteni és emberszeretet őrszellemének; a világ vilá-

gosságának és Izráel népe dicsőségének, Jézus Krisztusnak Izráel mint nép eddig nem csak pálmát nem nyújtott, de felőle majdnem tudomást se vett. De mi haszna! Dacára az elhallgatásnak, mellőzésnek és dacára, hogy tagadjuk bármely embert meghaladó nagyságát, származása és lénye csodaszerű voltát, mi zsidók mégis azon világosságban és fényben járunk, mely belőle e világra áradt. Önkéntelenül is az ő díszeivel ékeskedünk, győzelmi zászlóját hordozzuk, fényében gyönyörködünk. Bármely párthoz és szellemi irányzathoz tartozzék is a zsidó, amennyiben él még benne zsidó érzés és öntudat, azon nép ivadékának és örökösének tekinti magát, melyet Isten a kinyilatkoztatás szervének s minden népek üdvössége eszközének kiválasztott; ragaszkodik amaz ígérethez, hogy Ábrahámban és maradékai-ban áldatik meg a világ minden nemzetsége.

Isten igaz megismerésének és tiszteletének, a világ üdvének Izráelből kell jönnie! Elérkezett-e valjon és hogyan? Pál, a benjaminista ezt írja a galataiabeliekhez: „Miképpen Ábrahám hitt az Istennek és az tulajdoníttatott neki igazságára, értitek azért, hogy akik a hitből vagynak, azok az Ábrahám fiai. Látván az írás, hogy Isten a hit által fogja üdvözíteni a pogányokat, még annakelőtte örvendetes izenettel hirdette Ábrahámnak: megáldatnak úgymond te benned minden pogányok. Azért akik hitből valók, azok áldatnak meg a hív Ábrahámmal.“ (Galat. 3. 6—9.) „És Izráelnek erős Istene nem hazudik és meg nem változik, mert nem ember, hogy valamiben megváltozzék.“ (I. Sam. 15. 29.)

Istennek Ábrahám részére adott ígérete beteljesült. Izráel az Istentől nyert megbiztatását már teljesíti Jézus, Ábrahám igaz ivadéka által. Róma elpusztította Jeruzsálemet, Izráel szentélyét elhamvasztották, Isten népét fogóságba hurcolták, de a gúnyolódó kegyetlen győzöt mily

hamar legyőzte az evangelium! Róma imperatora meghajtá térdét a megfeszített zsidókirály előtt s a keresztet a kapitoliumra tűzte. Az athenei areopagon Görögország bölcsei Pált kicsufolják, de nemsokára az ő akadémiáik az Izraelből támadt üdvnek tanintézeteivé alakulnak át.

Izrael! Töröld meg állomittas szemeidet s nézz körül a széles földkerekségen. Mit láatsz? Alig egy szögletet, hol Izrael békekirályának követei ne volnának s nem hangzanék a szent üdvözítő evangelium. „Örvendeznek a pusztá és útnélkül való helyek és örül a pusztá és virágozni fog mint a rózsá. Virágozván virágzik s nagy örömmel örül és örvendez. A Libanusnak szépsége adatik neki, a Karmelnek és Saronnak ékessége; meglátják azok az Örökkévalónak dicsőségét, a mi Istenünknek ékességét. (Ezs. 35. 1—2.)

Minden nyelven éneklik a mi zsoltárainkat, idézik mint tanuit az üdvnek, a mi prófétáinkat áldják, magasztalják mint Isten szavát a mi thóránkat. Az őseink által Babel fűzfáira aggatott hárfák újból megszólalnak; Sion dalaitól kunyhó és paloták viszhangzanak. Hegyen, völgyön, szárazon és vizen felcsendül: „énekeljete az Örökkévalónak új éneket, mert csudadolgokat cselekedett, szabadítást adott neki az ő jobbkeze és az ő szentséges karja. Hirdettette az Úr az ő szabadítását a pogány népeknek szemei előtt, megjelentette az ő igazságát. Megemlékezett az ő jóvoltáról és az Izrael házához való tökéletességéről: e földnek minden határai látták a mi Istenünknek szabadítását.“ (98. zsolt. 1—3).

„Mert az üdvösség a zsidók közül támadott“, mondá Jézus a samariabeli asszonynak. Valóban a zsidóktól, de nem azoktól, kik miatt a zsoltár panaszkodva mondja: „megelegyedének a pogányokkal és azoknak cselekedeteit megtanulták; és szolgálnak azok

bálványainak, melyek nekik romlásukra lőnek.“ (Cvi. zsold. 35. 36.) Még kevésbé jön az üldözés azon bölcseinktől s tudósainktól, kik rendszerökbe zárkóztak s az idegenek iránti ellenszenvöket nem titkolták. (Jebam 46.) Legkevesbé jön pedig azoktól, kik magukat moderneknek vallják és a zsidóságot azzal vélik dicsőíthetni, ha tetszelegve hangsúlyozzák: a zsidóság nem ismeri a térítgetést.

Helyes! ne is legyen térítgetés és lélekfogdosás. Ámde ha nálatok az igazság, hát miért nem hirdetitek? Van-e missziótok a világ számára és hol vannak missziónáriusaitok? Ha azt hiszitek, hogy a világvallás ott nyugszik öletekben, miért vagytok oly henyék és bágyadtak? Állításaitok merő szemfényvesztések. Nem! a ti zsidóságotok nem világmegváltó, de a valódi Megváltó már Izráelből megérkezett, a világot szavával meghódította s diadalmenete a világon át még egyre tart.

Kedves izraelita testvéreim! A huszadik század elején vagyunk, rohamosan haladó időben élünk, dicsekszünk, hogy az elfogult és előítéletes múlt minden sötétségét a hatalmas korszellem segélyével elűztük s hogy ma már a felvilágosultság, világosság és ész uralkodik. „Halljátok azért ti bölcsek az én szavaimat, ti tudósok nyissátok meg füleiteket; a fül itéli meg a beszédet, mint az iny az ételt; engedjétek vizsgálni, ami nálunk jogos és jó.“ Azért hadd kérdezzem a prófétától: „Kicsoda indította fel az igazat napkeletről, ki szólítván őtet, hogy az ő lábanyomát kövesse, ő birodalmába adá a pogányokat, a királyokat meghódoltatá, hogy adná azokat, mint a port az ő fegyvere alá, mint az elragadtatott pozdorját az ő kezive alá; kergette azokat, ő pedig békességben megmaradt az úton és soha el nem fáradt.“ (Ezs. 41. 2—3.) A próféta ezt a perzsa Cyrus királyra vonatkozólag kérdi; mi

pedig a zsidók királyára Krisztusra vonatkozólag azt kérdezzük: ki adta neki a népeket, miért von még mindig új népeket és világrészeket az ő bűvkörébe? Miért omlottak le előtte a bálványok, az áldozó ligetek hova tűntek előle, a bálványozó világot hogyan tudta volna megzabolázni s megszámlálhatlan milliókat Istenhez és Isten országába vezérelni, ha nem ő volna az Izráelből való megjövendőlt Üdvözítő?

Fejtsétek meg e talányt!

Mahomedre hivatkozhatnátok. Mahomed kardot használt s a zsidóságból meg a kereszténységből kotyvasztotta a koránt. Krisztusnak is van ugyan kardja, lelkének kardja! S ennek hatalmával s nem erőszakkal vagy csellel győzött ez az isteni hős s ha ő nem a Messiás, hát ki ő? A történelem, a tapasztalás, a tények már századokkal korábban megadták a választ. Jézus Istennek bélyegét viseli homlokán. „Én Jézus bocsáttottam az én angyalomt, hogy ezekről bizonyóságot tenne néktek a gyülekezetekben; én vagyok Dávidnak ama gyökere és ága, ama fényes és hajnali csillag. (János jel. 22. 16.) És bár még küzdenek a felhők a napsugarakkal, a sötétség a világossággal, az éj a nappallal, „mégis vagyon igen erős bizonyságunk e nélkül is, a prófétáknak beszéde, melyet hogy követtek mint a setétségben világoskodó lámpást, jól mívelitek, míg a nap megvilágosodik és a hajnalcsillag feltámad a ti sziveitekben. (Péter 2. 1—19.) Jézus, a hajnalcsillag kísér, vár reád, ó Izráel! Sok évszázados vándorlásod homályát ő világosíthatja meg, történeted visszas hangjait ő változtathatja összhangá. Ha megismered őt a „minden emberek fiainak legszebbikét,“ akkor elérkezik a te megváltásod, megújulásod, hazatérésed. S akkor igaz lesz, hogy „az Örökkévaló megváltottai megtérnek és nagy énekléssel Sionba mennek és örökkévaló öröm

lészen az ő fejeiken, öröm és vigasság veszi őket körül és eltávozik tőlük a keserűség és nyögés.“ (Jesai XXXV. 10.)

Gyakorta kérdezed, hol vannak a Messiás jelei, hol láthatni az ő békességének országát? Csak hajolj meg jogara előtt, lépj birodalmába s a próféta képe az örökbékéről beteljesedik, nem ugyan varázsszerűen vagy gépiesen, hanem lassankint és szervesen. Alattad kezdődött istenországa, körödben készült tovább, nélküled be sem fejeződik, Izráel! Ha égi testvéredet, József fiát, Jézust megtalálod, ha nyakadba borul s veled magát megismerteti, akkor nem csak a te történetednek, hanem Isten országának is új korszaka virrad a földre. Akkor minden népvizsálya, az államok minden villongása békésen elsimul, a kardból ekevas és a dárdákból sarló lesz. „És egy nép a más nép ellen fegyvert ne vonjon, se pedig többé hadakozást ne tanuljanak.“ (Ezs. 2. 4.)

Hogyan is lehetne gyűlölet, irigység és háborúság, midőn mindeneket Krisztus szelleme éltet, mikor Krisztus vére mindent kiengesztelt, megtisztított — mikor szelid pásztorbotjának minden engedelmeskedik, mikor mindenkinek egy és ugyanaz a közbenjárója, akinek neve „csudálatos, tanácsos, erős, hatalmas Isten, örökkévalóság atyja, békesség fejedelme. (Ezs. 9. 6.) Ahol a szeretet uralkodik, mely mindeneket elfedez, mindeneket hiszen, mindeneket remél, mindeneket eltűr, hol a szeretet nem örül a hamisságnak, örül pedig az igazságnak és hol a szeretet tölti be a törvényt, ott minden háborúnak vége fog szakadni. S ahol minden térd meghajol a mennyei Atya, Jézus Krisztus atyja előtt, aki Atyja mindeneknek, akiknek csak gyermek a neve égen és földön: ott érvényesül e mondás: „Nincsen sem zsidó, sem görög, sem szolga, sem szabados:

nincsen sem férfiú, sem asszony között válogatás, mert ti mindnyájan egy vagytok a Jézus Krisztusban. Hogyha ti Krisztuséi vagytok, tehát az Ábrahám magva vagytok és az ígéret szerint örökösök. (Galat 3. 28—29.) De ez az örökség mindenek előtt Izráel osztályrésze volt s első sorban neki kínáltatott. „Most annak okáért, ha figyelemmel hallgatjátok az én beszédemet és megtartjátok az én szövetségemet, nékem lesztek minden népek felett kiváltképen való népem, mert enyém mind az egész föld. Ti pedig lesztek nékem papi országom és szent népem. Ezek a beszédek, melyeket akarom, hogy megmondj az Izráel fiainak. (II. Móz. 19. 5—6.)

Valóban sajátságos titok lebeg léted és történeted felett, óh Izráel. Pál apostol Istentől ihletve szól erről a rómaiakhoz írt levelében s végül azt mondja keresztyéneinek: „Mert akarom, hogy tudtotokra legyen atyámfiai e titok, (hogy magatokat el ne bizzátok) hogy e megkeményedés, mely rész szerint vagyon, csak addig vagyon az Izráelen, míg a választott pogányoknak száma be nem telik. És így az egész Izráel megtartatik, mint meg vagyon írva: eljön Sionból a szabadító és elvész a Jákobnak bűneit.“ (Róm. 11. 25—26.) A testvérét* ki játszó Jákob, aki amattól sajnálta az Isten országába való beléphetést s az áldást és elsőszülötti jogot magának igényelte, még egy éjszakát fog harcban és megtisztulásban átélni, melyben ismét Izráellé s Istennel küzdővé lesz, harcos a nemzetek közt Istenért és felkentjeiért, jogért, szeretetért és világosságért a hit által. Akkor azután megtalálja Izráel a békét s betölti a világban reá váró hivatást. Az örök zsidóból, kit mindenki lökdös, Isten és Krisztus bizonyágtevője lesz, kire mindenki hallgat. „Jézus pedig kiálta és monda: aki hiszen én bennem, nem én bennem hiszen, hanem abban, aki engem elbocsátott; és aki engem lát, azt

látja, aki engem elbocsátott. Én világosságul jöttem e világra, hogy senki ne maradjon a sötétségben, aki én bennem hiszen. (János 12. 44—46.)

A világosság felderült! Régen valóvá lett, amit a próféta szólt: „Kelj fel, világoskodjál, mert eljött a te világosságod és az Örökkévaló dicsősége rajtad feltámadott. Mert ime, a sötétség beborította a földet és a homályosság a népeket; rajtad pedig feltámad az Örökkévaló és az ő dicsősége te rajtad megláttatik. És járnak a pogányok a te világosságodban és a királyok a néked támadott fényességben.” (Ezs. 60. 1—3.) Majd ismét „A nép mely sötétségben jár, lát nagy világosságot, akik a halál árnyékának tartományában ülnek, azoknak világosság támad.” (Ezs. 9. 2.) „Ismét szóla azért Jézus nekik: én vagyok e világnak ama világossága, aki követ engem, nem jár a sötétben, hanem életnek világa leszén annak. (János 8. 12.)

Szeretett testvéreim Izráelben! **נַעֲרֵי הַיְיִתִּים וְכַנְתִּי**
„Fiatal voltam s megöregedtem.” 1908. ápril 9-én 83 éves lettem, tehát a zsoltáros korát meghaladtam. Öreg napjaimban, mikor más állásombeliek újongva aratják, amit könnyek közt vetettek, egyedül, majdnem elhagyatva állok, csak azért, mert a kényelmetlen intőszózatot „Izráel, térj meg a te Uradhoz, Istenedhez, mert elromlottál a te álnokságodban; vigyétek e beszédekét Istenhez magatokkal és térjete az Örökkévalóhoz” felemeltem. Kítaszítottak s újjal mutatnak reám, csak azért, mert a hit zászlóját felemeltem e jelszóval: „Csókolgassátok meg a fiút, hogy meg ne haragudjék s el ne vesszetek a ti utatokban.” Mert Jézust Messiásunknak elismertem és dicsőítettem s mint egyetlen reményünkre rámutattam, sok méltatlanság lett osztályrészem. Mert Istenünk irgalmát magasztaltam, kegyetlen elbánásban részesültem. Barátaim mint ördögösti,

ellenségeim mint elvetemültet becsméreltek, megtámadtak. Majd 40 éven át teljes erővel, becsülettel szolgáltam egy előttem nagyrabecsült hitközséget: most ugyanott sokaknak gúnyjává lettem, egyedül s kizárólag csak azért, mert Krisztus evangeliumának pályáját Izráelben egyengetni törekedtem. De megállok helyemen, ha még oly magányosan is, hallgatom mit szól az Isten s tekintek az időre, mikor az Úr irgalmában Sionba visszatér s Izráel az örömkialtást harsogja a világba: „Hozsánna Dávid fiának, áldott legyen, aki jön az Örökkévaló nevében. Hozsánna a magasságban!” Az lesz ama nap, midőn az Ephraim hegyein kiáltják: „Keljetek fel és menjünk Sionba a mi Urunkhoz Istenünkhöz; mert ezt mondja az Örökkévaló: énekeljete Jákobnak vigassággal és nagy felszóval szóljatok a pogányok előtt; s hirdessétek, dicsérjétek és mondjátok: tartsd meg Uram a te népedet, Izráelnek maradékát.” (Jerem. 31. 6—7.)

Mint eddig, úgy ezután is, míg Isten éltet, nem szűnök meg ébresztő s reményfelt kiáltásomat hallatni s hattyúdalom lesz: Ujhodjál meg, rázd le a port, kelj fel, öltsd fel én népem diszruháját. Isai fia a bethlehemita által közeleg lelkem megváltása.

Ilyen és hasonló irányu nyomtatványokat magyar, német, zsidó és angol nyelven ingyen küld:

FEINSILBER RÓBERT Budapest, IV., Deák-tér 4.